

Een stukje geschiedenis

Notaris in de politiek

Notarissen behoorden in de negentiende eeuw tot de elite. Daarom was het voor hen gemakkelijker dan nu om tot in de hoogste regionen van de politiek door te dringen. Ze waren vaak notaris én politicus tegelijk. In de twintigste eeuw was dat al snel niet meer te combineren. Tegenwoordig zijn er nauwelijks politici met een verleden in het notariaat te vinden.

TEKST Martijn Rip | BEELD Spaarnestad

Samuel Anthony de Moraaz (1795-1863) was bijna veertig jaar notaris in Alkmaar. Het notarisambt weerhield hem er niet van om zich ook met de politiek te bemoeien. Ten tijde van het eerste kabinet van Thorbecke, 1849 tot 1853, nam De Moraaz plaats in de Tweede Kamer namens het kiesdistrict Alkmaar. De leden werden in die tijd namelijk nog per district verkozen: pas in 1918 werd overgestapt op evenredige vertegenwoordiging. In de Kamer hield de liberale notaris zich voornamelijk bezig met Buitenlandse Zaken en Justitie.

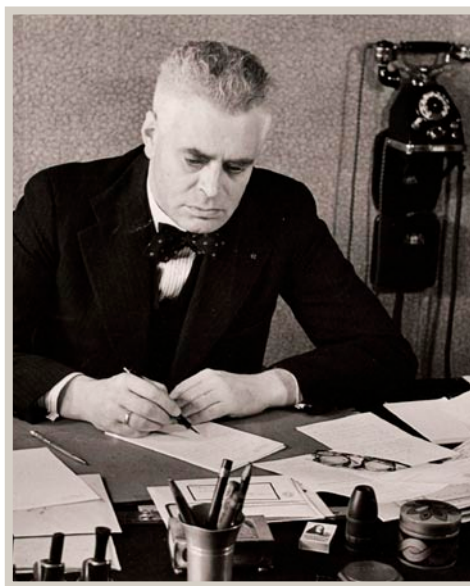
De Moraaz was in de negentiende eeuw geen uitzondering: vele parlementsleden combineerden hun politieke werk met hun gewone werk. Zo kon De Moraaz in de wandelgangen van de Tweede Kamer onder meer Johannes Franciscus van der Heijde (1796-1854) tegenkomen: notaris te Eindhoven en net als zijn collega liberaal.

KINDERWETJE

Sam van Houten (1837-1930) volgde de cursussen voor het Staatsexamen – destijds de manier om notaris te worden. Hij koos er echter voor om advocaat te worden en zou het later in zijn carrière schoppen tot minister van Binnenlandse Zaken (1894-1897). Eerder al, in 1874, had hij als Tweede Kamerlid een nieuwe wet door het parlement gekregen die fabrieksarbeid voor kinderen onder de twaalf jaar verbood: het kindwetje van Van Houten. Net als Van Houten volgde ook Sjoerd Anne Vening Meinesz (1833-1909) cursussen voor het Staatsexamen. Hij werd echter redacteur – en later hoofdredacteur – van het *Algemeen Handelsblad*. Om zich vervolgens op een carrière in de politiek te werpen. Via de gemeenteraad van Amsterdam, de Provinciale Staten en de Tweede Kamer wist hij in 1881 het burgemeesterschap van Rotterdam te verwerven. Tien jaar later stapte hij over naar een andere stad: Amsterdam.

ELITE

In de negentiende eeuw mochten alleen mannen die een minimaal bedrag aan

Pieter Jacobus Oud

belastingen betaalden, stemmen. En alleen de elite – waar de notaris deel van uitmaakte – stelde zich verkiesbaar. Dat veranderde al een beetje in 1887, toen de Kieswet werd verruimd, en al helemaal in 1918. Dat jaar waren de eerste verkiezingen met algemeen kiesrecht.

Alle mannen van 24 jaar en ouder mochten stemmen. Vier jaar later mochten ook vrouwen stemmen.

Behalve dat ze veel meer concurrentie in de politiek hadden gekregen, lieten de werkzaamheden van de notaris het ook steeds minder toe om het notariaat met de politieke ambities te combineren. Het notarisambt – of alleen de opleiding – was later vooral een opstapje richting de politiek. Die route koos bijvoorbeeld Pieter Jacobus Oud (1886-1968). Hij was van 1907 tot 1909 kandidaat-notaris, waarna hij in 1917 voor het eerst plaatsnam in de Tweede Kamer. Vervolgens werd hij in 1933 minister van Financiën. Vanaf 1938 tot en met 1952 was hij burgemeester van Rotterdam – met uitzondering van de laatste oorlogsjaren – waarna hij van 1948 tot 1963 weer Tweede Kamerlid werd.

SCHONEWILLE

Na de Tweede Wereldoorlog zijn er op landelijk niveau nog enkele (kandidaat-)notarissen actief geweest in de politiek. Van 1956 tot 1967 zat oud-notaris Thieleman Versteeg (1906-1975) in de Tweede Kamer en van 1967 tot 1977 zaten er twee voormalig kandidaat-notarissen, Sef Imkamp (1925-2013) en Ko Wierenga (1933-2013), in diezelfde kamer. Nadien wist alleen oud-notaris Fred Schonewille in 2002 namens de LPF de Tweede Kamer te bereiken. Fred Teeven, voormalig staatssecretaris van Veiligheid en Justitie, was nooit kandidaat-notaris, maar studeerde wel ooit notarieel recht. ■

JUBILEUMPROGRAMMA

Onder het motto 'Notaris, met recht het mooiste beroep!' worden dit jaar tal van bijeenkomsten en activiteiten georganiseerd. Het voorlopige programma ziet er als volgt uit:

3 juli	ALV + Jubileumevent (ochtend)
	KNB/WPNR-congres (middag)
7 en 14 september	Studentenchallenge
18-22 september	50+Beurs
5 oktober	Jaarcongres met feest
	Presentatie Jubileumboek
3 november	Publieksactie 'Uit & thuis bij de notaris'
8 november	Kandidatensymposium
19 november	Oud-notarissendag

Houd de website 175jaarknb.nl in de gaten voor nieuws, acties en de actuele stand van zaken. Ideeën of meedenken? Mail naar jubileum@knb.nl.